

Malta

TEKST I FOTOGRAFIJE:
ŽIKICA MILOŠEVIĆ

OKER I PLAVA – BOJE SAVRŠENOG LETA

Maleno ostrvo, ali živo i savršeno u svojoj lepoti. Malta je jedan od najvećih bisera Mediterana, zapanjuje posetioca svojim bojama, prebacuje ga u neko drugo vreme, i ima toliko priča da ispriča... Ovo je jedno od onih mesta na svetu koja se posle dugo, noćima sanjaju

Pogled na Tvrđavu Rikazoli iz La Valeta

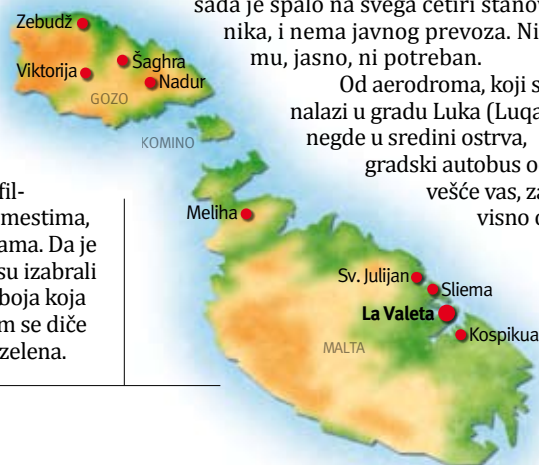
Kada sam bio mali, znao sam samo dve stvari koje su bile poreklom sa Malte: Korta Maltezea i Malteške vitezove. Pri tom, ovaj prvi uopšte i nije bio stvaran. Znali smo i za malteški krst, i svaka bitna raskrsnica iz mog detinjstva zvala se "malta". I ništa više. Vremenom sam saznavao da je Malta istinska, majušna nezavisna država, u samom strateškom centru Sredozemlja, i da su je sa posebnim zadovoljstvom osvajali i držali u svom posedu svi, od Feničana (Kartaginjana), Arapa, Normana, Italijana, pa do kojekakvih vitezova i Britanaca. Nemci su pokušali, ali nisu uspeali, zahvaljujući herojskom otporu Maltežana, vernih britanskoj kruni.

Saznao sam da je ostrvo toliko živopisno da su na njemu, baš kao i u obližnjim Tunisu i Maroku, snimali sve moguće filmove koji se dešavaju na drugim mestima, u Jerusalimu ili Bejrutu. Ili u bajkama. Da je ovde toliko živopisna priroda da su izabrali da smeste i mornara Popaja, i da boja koja nedostaje na Malti jeste ona kojom se diče u drugim krajevima Mediterana: zelena.

Ovde je sve oker na plavom. Kada malo bolje promislim, to su jedine dve boje koje čine savršene snove i savršeno leto.

Malta ima veoma toplu klimu, što je posledica toga što se nalazi veoma južno, to jest južnije je od polovine afričkog Tunisa, koji je u neposrednoj blizini. Ostrvo je dovoljno malo da ga možete prokrs-tariti savršeno organizovanim gradskim autobusima, koji su u isto vreme i međugradski: postoji po jedna lokalna kompanija koja razvozi putnike po ostrvu Malta i po drugom ostrvu, Gozo (malteški izgovor je "Godzo"), dok je treće ostrvo, Komino, nekada imalo više stanovnika, a sada je spalo na svega četiri stanovnika, i nema javnog prevoza. Nije mu, jasno, ni potreban.

Od aerodroma, koji se nalazi u gradu Luka (Luqa), negde u sredini ostrva, gradski autobus odveće vas, zavisno od

Tritonska fontana ispred Gradske kapije u La Valeti sa pogledom na Hotel Fenikija u Florijani. Fontanu je napravio Vinsent Arap 1959.

gustine saobraćaja, do zidina La Valeta za nekoliko desetina minuta. Topao vazduh, kuće obojene u žuto i oker, palme tu i tamo, teški oblaci koji se brzo kreću po nebu... sve to govori da ste vrlo blizu kraja Evrope. Nema dalje, dalje je Afrika. Zapravo, ovako bi i izgledala severna Afrika i Bliski istok da je ostao hrišćanski: čudna mešavina Juga, orijentalizma, arapskog jezika koji je evoluirao u latinični italijanizirani oblik, vatrenog katoličanstva i uspavanosti Sredozemlja. Ponajviše liči na Liban ili Siriju, s tim

Donji Baraka vrtovi su poznati po sjajnom pogledu na Veliku Luku. Palme i pseudoklasična arhitektura nas vode u svet mašte

To je Malta, to je La Valeta! Oker kamene fasade, izbočeni prozori, kipovi svetaca na svakom uglu

Uske i strme uličice male La Valeta. Ovdje se nalazi crkva Brodoloma svetog Petra jer se ovdje nasukao sam sveti Petar. Ime je popularno pa ga i radnja vina nosi

što su u Libanu 40 procenata stanovnika hrišćani, u Siriji 20 posto, a ovdje skoro 100 posto. Zapravo, svi osim pokojeg novopridošlog arapskog ili afričkog emigranta. Da, zaista liči na kulise serije "Sinbad". Sad mi je jasno zašto se ovdje snimaju filmovi. Već liči na san koji sam kao dete sanjao.

La Valeta (La Valetta)

Autobus staje na velikom trgu, pored impresivne Tritonske fontane, ispred samih zidina La Valeta. Evo me u prestonici! Ne, ipak je zabluda u pitanju. Mesto do koga vozi autobus jeste zapravo grad **Florijana** (engleski i italijanski: Floriana, malteški: il-Furjana), koji je dobio ime po izvesnom Pjetru Paolu Florijaniju, građevincu koji je projektovao zaštitne bedeme grada. Ovaj obrazac će se ponavljati i posle ćemo saznati da grad La Valeta (ponekad i bez ovog "la", poznat samo kao Valeta) nosi ime po Velikom Majstoru Malteškog reda, Žanu La Valetu (Jean La Valetta), te otuda i ime grada, a i ono "la" na početku. Osim fontane, pogled pada na upečatljivo ime koje nosi jedno lepo zdanje u blizini: Hotel Fenikija (Hotel Phoenicia). Ime nas podseća da su Maltežani velikom većinom poreklom upravo - Feničani, potomci Kartaginjana. I njihov jezik je semitski. Zapravo, to je jedini semitski jezik koji se piše latinicom, i zvuči kao mešavina arapskog i sicilijanskog, sa engleskim rečima koje tu i tamo provejavaju kroz jezik, ponajviše kada se radi o brojevima i novcu (veoma zanimljiva pojava, oslušnite lokalce kada trguju i pazare!).

Sa dimenzijama koje se mere u metrima (600x900 metara), pitam se da li je uopšte moguće La Valetu uopšte smatrati gradom, i ako i jeste grad, kako je moguće da je za neke to najlepší grad u okolini, pa možda i u Evropi? Jednostavno: grad je potpuno, kao i mnogi drugi, recimo Sankt Peterburg, "građen izjedna", kada su Malteški vitezovi zaključili da im ovde treba jedna lepa i korisna luka i tvrđava, 1565. godine. Britanski premijer Bendžamin Dizraeli, opisao je grad kao "grad palata koje su džentlmeni gradili za džentlmene", i dodao je da La Valeta može da se meri, ako ne i da prestigne, po lepoti, bilo koji prestonički grad Evrope, jer je uporediva po lepoti sa Venecijom i Kadizom, a njene palate su dostojne jednog Paladija".

Zvanično ime koje je gradu dao Red svetog Jovana jeste Humilissima Civitas

Travel Tips MALTA

▶ VODIČI

Lonely Planet-ov vodič "Malta & Gozo" je dobar izbor. Na info-punktovima dobijate besplatne mape, kao i u hostelima. Na železničkoj ili autobuskoj stanici uzmite mape, a ako ih nemaju, idite u turističku organizaciju grada. Od web vodiča dobar je Wikitravel.org, Wikivoyage.org, TripAdvisor.com ili Virtualtourist.com.

▶ POPUSTI

Malta Pass - jednostavna kartica, košta 24,95 eura, dvodnevna je 39,95 eura, a za trodnevnu bi trebalo izdvojiti 49,95 eura. Koristi se na više od 40 lokacija. S karticom se može ući u mnogo različitih muzeja, videti mnogo atrakcija i tura. Više informacija na www.maltapass.com.mt.

▶ BEZBEDNOST

Malta je bezbedna i mirna zemlja. Moguće je da u turističkim centrima naidete na nekog džeparoša. Jedina briga neka vam bude da se u turističkim "ludnicama" ne zamerite nekome sa previše testosterona ili alkohola u krvi... ili oba!

▶ ZABRANE

Nema posebnih zabrana. S obzirom na to da je Malta relativno religijski konzervativna zemlja, pripazite na poštovanje Katoličke crkve. Ipak, britanska vlast dala im je opuštenost i česte su scene veoma liberalno obučeni žena, alkohol i buka su svuda na mestima noćnih izlazaka, tako da nemojte imati tih briga uveče.

▶ RADNO VREME

Pošte i banke rade vrlo kratko. Pošta od 7.30 do 12.45h, najčešće. Banke rade od 8.30 do 12.30h. Retko šta radi subotom, a ništa nedeljom i praznikom. Bankomati ne daju manje od 20 eura, ali su česti. Prodavnice rade često mnogo duže, ukoliko su suvenirni u pitanju. Mnogo radnji ima "podnevni odmor" od 11.00 do 13.00h ili kako je već dogovoreno. Mini marketi se otvaraju i zatvaraju kad se vlasniku prohte, iako su svi veoma ljubazni i veseli. Sve je opušteno. Jedini hipermarket je pored aerodroma u gradu Luka.

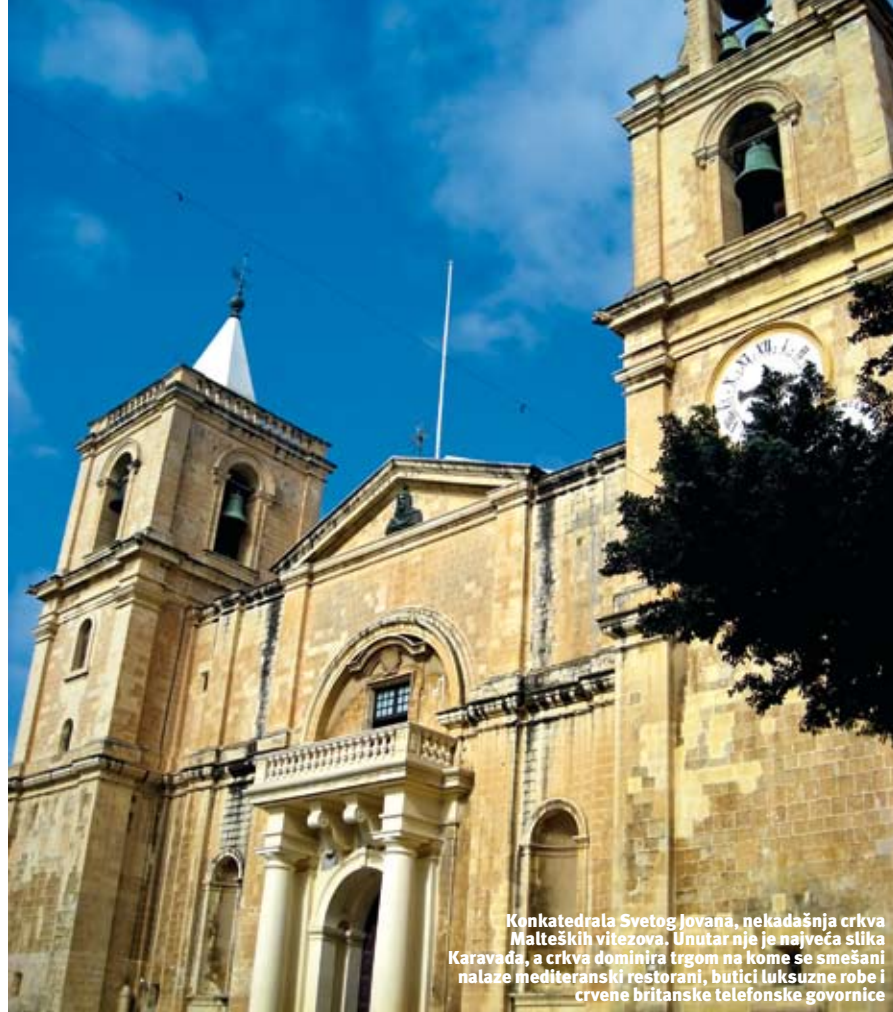
Crkva koja se najčešće viđa na razglednicama je ona sa šiljatim tornjem koja nije katolička, već anglikanska. To je Prokatedrala svetog Pavla i dominira delom grada koji gleda na Slimu, a sagrađena je od istog materijala kao i ostalo u La Valeti i ne odudara ni bojom ni građnjom i čini organsku celinu sa ostatkom katoličkog grada. Njenu izgradnju naručila je kraljica Adelaida od Britanije u 19. veku. Kupola Gospe od Karmela se nalazi blizu nje ali je očigledno katolička po stilu i nikako ne pripada anglikanštini, iako se dve crkve ponekad čine spojene. Po mom mišljenju ovo je najlepši pogled u La Valetu

Valletta, što je latinizacija imena već pomenutog De La Valeta. Prevod imena glasi "Najskromniji grad Valeta", i možete videti ovaj natpis svuda na zastavama grada: Città Umilissima. Malteško ime je Il-Belt, što doslovno znači "Grad". Kada se uđe kroz gradske zidine, koje su masivne i debele, i građene u zapadnoevropskoj tradiciji (uporedive su sa zidinama Petrovaradinske tvrđave) i po debljini i po obliku, stiže se u glavnu ulicu. **Ulicu Republike** (Triq ir-Repubblika), koja počinje novom kapijom koja se gradi (poslednja je srušena 2011, a bila je izgrađena 1964. godine, u stilu italijanskog modernizma, što se nipošto nije svidelo ostrvljanima koji vole harmoniju istorijskog grada kao što je La Valeta).

Novu kapiju projektovao je proslavljeni italijanski arhitekta Renco Pijano, ali ne može se reći da je i ona previše entuzijastično dočekana, jer ima uprošćene linije i previše je moderna, ne uklapa se u ostatak grada. Ipak, olakšavajuća okolnost joj je ta da je građena od žutog kamena, isto kao i nova Kraljevska opera, koja počinje da izranja iz skela na mestu stare, klasicističke britanske zgrade srušene nacističkom bombom 1942. godine.

Divni načičkani izbočeni prozori
fascinantni su prizor na celoj Malti

Konkatedrala Svetog Jovana, nekadašnja crkva Malteških vitezova. Unutar nje je najveća slika Karavada, a crkva dominira trgov na kome se smešani nalaze mediteranski restorani, butici luksuzne robe i crvene britanske telefonske govornice

Viktorijina kapija je jedan od ulaza u La Valetu

Kao iz snova: balkoni i prozori La Valeta sa pogledom na more. I vetar. I kišu

Sama La Valeta je jedno od čarobnih mesta koja ne mogu da vas ostave ravnodušnim: esencija baroka, sa uskim uličicama, visokim zgradama i još višim crkvama, magičnim uglovima i lepotom smirenog Mediterana. Ako je i bilo nekih oštećenja i grad ne liči na "zamrznute vekove", to je zato što je tokom prvih nekoliko godina Drugog svetskog rata Malta bila pod snažnom opsadom Nemaca (Malta će biti deo UK sve do 1964, kada je dobila nezavisnost, i bila je, zajedno sa Gibraltarom i Kiprom, jedna od tri strateške britanske tačke u Sredozemlju). I po mnogo čemu je Malta i dalje zemlja sa snažnim britanskim pečatom: Maltežani su i danas veoma ponosni i čuvaju sa gordošću vožnju levom stranom, crvene telefonske govornice, iste kao one u Londonu, i plave svetiljke ispred policijskih stanica, čak i kada su ih se sami Britanci odrekli ili ih redukovali.

Ova šarmantna mešavina mediteranske klime, rastinja i suve zemlje, oker kame-na, vatrenog katoličanstva, arapskog gena i jezika, britanskog i italijanskog uticaja, na momente deluje ludo, ali je apsolutno neodoljiva. I najvažnije: zbog svog mesta na sredokračij civilizacija, gde su stalno dolazili razni ljudi iz raznih zemalja i mešali se sa lokalcima, ovde se razvio jedan tolerantni duh, pun otvorenosti prema svima. Uprkos tome, Malta nije izgubila ni svoj jezik, ni veru, ni običaje. Zbog toga je tako fascinantna.

Da se vratimo na konkretno: Ulica Republike počinje jednom zgradom pored koje ćete proći desetine puta i koja me je potpuno obuzimala svaki put kada sam je pogledao: to je kuća sa zelenim balkonima. Apsolutno je savršena. Još na licu mesta sam skovao ovu rečenicu koju sam svima ponavljao: "ne samo da je bezvremenska, nego i bezmestna". Može biti iz bilo kog vremena, i na bilo kom mestu. Savršeno se uklopila i na Malti, ali odlično bi "pasovala" i u Španiji i negde u Senegal, ili na Indijskom potkontinentu. Balkoni i izbočeni prozori ("bow windows") su zaštitni znak Malte i sretaćete se na svakom koraku: često su raznobojni i prosto mame da se škljoca fotoaparatom.

Jedan od ostataka britanskog nasleđa, posle skoro pola veka nezavisnosti, jeste tipično britanska prodavnica Wembley Store, sa zelenim drvenim oplatama. Vek i po vlasti je vek i po vlasti. Pa opet, pogled

Travel Tips MALTA

▶ KUHINJA

Tradicionalna malteška kuhinja je rustična i mešavina je mediteranskih uticaja. Lampuki pita (riblja pita), zečji gulaš, bradioli (bragjoli, govedina sa maslinama), kapunata i "udovičina čorba" sa malim lopticama ovčijeg ili kozijeg sira džbejniet (gbejniet) su tipična jela. Takođe, tu je i bigila (bigilla), gusto jelo od velikih zrna pasulja sa lukom, a grickalice su hobb-biz-jet (hobz biž-zejt), komadići hleba u maslinovom ulju sa paradajzom i lukom, ili sirom, kao i pastici (pastizzi) sa gljivama. U Marsaxloku (Marsaxlokk), na ribljoj pijaci, najbolje jelo je aljota (aljotta, riblja čorba). Objasnite se sa lokalcima koji specijaliteti od ribe su: spnotta, dott, cema (čema), dentici (dentiči), sargu, trill i lampuka. Slavna lokalna vina su Dželewza (Gellewza) i Girentina (Ghirghentina), a pivo je Čisk (Čisk). Slatkši uključuju kannoli (došli su sa Sicilije), i Helva tat-Tork (Helwa tat-Tork), zašećereno jelo od badema.

▶ REKREACIJA

Plivanje, hajking, trekning. Bicikl je dobra opcija, ali Maltežani nisu poznati kao obzirni vozači, pa može biti malo neugodno. Možete trčati duž obale, to je uvek dobra opcija. Morski sportovi su zastupljeni kao i u svakom letovalištu.

▶ OPING

Cene su niže nego u većini zapadnih zemalja, pa je bilo koja kupovina preporučljiva ako imate mesta u prtljagu i dovoljno novca. Preporučujem kozmetiku ili nakit, u obliku malteškog krsta, ili pak zastave (sada pomorske).

▶ ZABAVA

Najbolji noćni život je u Sent Džulijansu, Budžibi (Buġibba), Melihi i Marsaskali, kao i u Pačevilu (Paceville), gde je zabava za mlade, diskoteke i sve radi do ranog jutra. Na Gozu su mesta za izlaske Marsalforn i Viktorija. Problem je što često zabava može biti krajnje razuzdana, na severnjački način. Restorani za one mimije su svuda i savršeni su.

▶ RAZNO

Malteški jezik se čita skoro kao srpski na prvi pogled, ali nije baš tako: g je dž, č je č, h koje liči na ćirilno č je zapravo h, a x je š. Zbunjujuće je da je ž zapravo z, dok se z izgovara kao c ili dz. Preporučujemo engleski, a Srbi su ostavili dobar utisak kao dobri radnici koji dobro govore engleski na Malti, mnogi su se ovde i skrasili i venčali lokalcima, pa nije loše napomenuti odakle ste. Mnogi drugi turisti ovde su češći i pravili su više problema, a naša uloga kao nesvrstanih ostala je upamćena po dobrom na nesvrstanoj i neutralnoj Malti.

Pogled na Tvrđavu Manoel (levo) i savremeni grad Sliemu (desno)

Auberge de France, sedište vitezova iz Francuske u Vitoriozi, sa starim zastavama Malte

na mapu kaže da je pre Britanaca uticaj bio latinski, italijanski. Čarobna mešavina žutog kamena i plavog neba i plavog mora. Vera je i dalje veoma važna: crkve su pune, a nisu retki ni natpisi "Bog je veliki". Tradicija je veoma prisutna: klubovi za boćanje su na svim mestima, ali tu je i bar pod imenom Q.E. II, koji nosi ime po tekucem britanskom monarhu, koji od proglašenja Republike 1974. više nije ovlašćen na Malti. Ali, ostalo je poštovanje.

Sa zidina su najlepši pogledi na panorame drugih gradova preko puta. Potpuno

Centar Vitorioze

Pogled na Kalkaru, slikovito selo preko puta Vitorioze, u zalazak sunca

Miškuka, plaža gde se nalaze sjajni hoteli i divne plaže. Na ovom delu ostrva zalivi i uvale su prekrasni

Mdina, Tihi Grad. Kapija kroz koju se ulazi u svet magije i tišine

je nemoguće razlikovati gde počinje jedan, a gde se završava drugi. Zovu se Senglea, Vittoriosa, Cospicua - svi nose italijanska imena i mnogi su dobili imena po poznatim vitezovima. Savršeno je lutati između zgrada, pravougaonim ulicama, na uglovima gledati statue svetaca. Povremeno će iskrsnuti neka starinska radnja. Kao da je vreme stalo. Živeti ovde? Čini se kao da je bajka. Odlazimo do Palace Majstora Malteških vitezova, budući da su oni najzaslužniji za opstanak ostrva. A i Red Malteških vitezova je zanimljiva "država" bez teritorije. Ima predstavništva, diplomatske odnose i snažan politički uticaj, ali čak ni onoliko teritorije koliko ima Vatikan. S obzirom na malene dimenzije grada, pre ili kasnije ćete naleteti na zidine sa kojih se pružaju, kao što rekosmo, različiti pogledi. Svi su spektakularni, pa i onaj na Slimu, gde je sve novo i uglancano kao u Monaku ili na Kipru, gde se ide na odmor u hotele i gde se izlazi u grad i gde je sve dinamičnije, ali neizmerno manje fotogenično. Još se o La Valetovom gradu može svašta pričati, ali ostatak države zove. Zove veoma snažno!

Vitorioza i Senglea

Vitorioza (engleski i italijanski: Vittoriosa, malteški: Il-Birgu) i Senglea (L-Isla) su druga dva istorijska grada na ostrvu Malta, jednom od tri velika koja čine Republiku Maltu. Kao što smo napomenuli, ostrvski autobus je najbolji način za obilazak: dnevna karta košta svega 2,60 eura i važi do 23.00h na celom ostrvu za sve linije. Naravno, upamtite da se ulazi sa suprotne strane autobusa! No, lako se navikne na promenu strane kojom se vozi, pa se lako i počne gledati prvo desno pa levo. Vitorioza i Senglea se nalaze na dva "prsta" neke velike ruke, odnosno dva poluostrva preko puta La Valette.

Vitorioza je, po svim vodičima, mesto gde su pogledi na ostale gradove Malte spektakularni, gde su uličice divne (Lonely Planet preporučuje lunjanje sporednim uličicama) i pune cveća, a grad dobije posebni šarm kada se održavaju gradske slave i kada sve vrvi od slatkiša i tezgji i veselja. Restorani su veoma šarmantni, a kuhinja je prava refleksija multikulturalnih uticaja na Maltu. Mnoge zgrade su nekadašnje kasarne, gde su bili smešteni garnizoni vitezova (naziv tih zgrada je "auberge"), i obeležene su prepoznatljivim malteškim barjacima (vrlo sličnim barjaku-krstašu Crne Gore), i prigodnim natpisima da je tu-i-tu bio stacioniran red vitezova iz Aragonije, Portugala ili neke druge bratske katoličke zemlje koja je slala vitezove na branik južnog hrišćanstva. Česte su i bolnice koje su lečile ranjene vitezove, a zanimljivo je da su ove bolnice bile među prvim koje su ikada ustanovljene u istoriji. Kao i uvek, vojna industrija pokreće civilnu. Dok sunce zalazi oseća se neki čudni spokoj - stene dobijaju crvenkastu boju, zidine grada postaju narandžaste, a morem plove veliki kruzeri.

Rotonda, ogromna crkva u Mosti, sa trećom najvećom napoduprtom kupolom na svetu. Britanski lav čuva Maltežane, uz pomoć topova, naravno. Pravo ime crkve je Santa Marija Assunta (Uspenje Presvete Bogorodice). 9. aprila 1942. na crkvu je palo nekoliko bombi, a jedna je prošla direktno kroz krov, odskakutala po patosu ne eksplodiravši. Neki koji ne veruju u čuda, kažu da je unutar bombe prilikom demontaže nađena poruka: „Pozdrav iz Plzenja“ a da ja bomba bila puna peska jer su je Česi sabotirali i dali Nemcima neispravni. Drugi kažu da je Bogorodica umešala svoje prste

Rekao sam svom prijatelju iz Irske: „Ne, ipak Jadran ne može da se meri sa ovom lepotom. Ovo je egzotika na koju moje srce nije naviklo. Ni oko.“

Plaže Malte, Mosta i Mdina

Malta jeste jedna od najatraktivnijih lokacija za aktivnosti na plaži. Ukoliko se odlučite da letujete na Malti, pruža vam se mogućnost da doslovno svaki dan uživate na drugoj plaži. Jedna od najzanimljivijih lokacija je **zaliv Ghajn Tufiha** (Ghajn Tuffieħa), pored sela Manikata, sa plažom koja ima tipičnu crvenu boju, a pored nje su još dva zaliva koje turisti prosto obožavaju: **Golden Bej** (engleski: Golden Bay, malteški: Il-Mixquqa, izgovor je „Miškuka“, ukoliko vam zatreba baš taj naziv, a verovatno će se vaši domaćini snaći i sa engleskim), i **Zaliv Dž-nejna** (Gnejna Bay). Ghajn Tufiha danas izgleda kao „najnormalnije“ turističko „čudo“ 21. veka, ali na zapadnim laticama plaže nalazi se stara kula iz 1637. godine, da nas podseti da je ovo, ipak, Ostrvo vitezova. Kulu je, uzgred, podigao Veliki Majstor Đovani Paolo Laskaris, i ona je jedno od sedam njegovih čeda. Kada kažemo „čedo“ mislimo na odbrambene kule, naravno.

Meliha (Mellieħa) deluje komercijalnije od Ghajn Tufihe i ovde su plaže duže i punije turista namerenih na paket-aranžma-

Jedan od čarobnih kutaka Mdine, u sumrak, kada je magija najveća

Pogleda na fasadu Katedrale Rotonda u Mosti

ne. Hoteli su karakteristični za masovni turizam, a nisu toliko ulickani kao u Sent Džulijansu ili Slimi. Pa ipak, Meliha ima sjajnu **crkvu Gospe od Melihe** (The Parish Church of Mellieħa), sa očenašima na svim mogućim jezicima na zidu porte, kao i opominjuće muzeje-skloništa od vazdušnih i morskikh napada nacističke armade.

Pored Melihe nalazi se posebna atrakcija koja će privući ponajviše decu i one koji se tako osećaju. A svi se ponekad tako osećamo. To je **Popajevo selo**, specijalno

izgrađeno za kulise filma „Popaj“, sa Robinom Vilijamsom u glavnoj ulozi, tokom 80. godina. Toliko je dobro „ispalo“ da ga nisu uklonili, već su ga osposobili kao filmski studio (selo nanovo „glumi“ neko selo ribara iz 17. i 18. veka i veoma je uverljivo). Kada platite ulaznicu, ulazite u svet mašte, lunjate između „ribarskih kućica“, a atmosfera vas prenosi u doba stripova i detinjstva, Pirata sa Kariba i sličnih junaka. Postoji i mala, šarmanтна plaža, a pogled sa litica na selo i zaliv je, uobičaj-

Plitko more, tirkizna voda, neverovatne litice, to je Plava Laguna na Komini, koju ne smete propustiti ako ste na Malti

no za Maltu, spektakularan; ništa manje se nije ni očekivalo.

Da bi se stiglo u Mdinu, staru prestonicu Malte, mora se presedati u lepom gradiću **Mosta**, duboko u kopnu. Ovde je primetna sva fanatična vezanost Maltežana za katoličku veru i protestantsku kraljevinu: ogromna crkva u centru uklopila bi se lako u Pariz ili Sankt Peterburg, a nalazi se u centru malog sunčanog malteškog gradića! Okrugla je i nosi prigodan naziv **Rotonda**. Osim sjajne kupole i statua mišićavih svetaca na fasadi, poznata je po tome što se tokom Drugog svetskog rata ovde desilo "Čudo iz Moste". Tada je u vreme nedeljne mise, kad je bila potpuno puna, u vreme vazdušnog napada, na nju pala ogromna nemačka bomba, probila krov i... ništa! Samo se otkotrljala i nije eksplodirala. Zaista čovek mora imati poseban osećaj na ovom mestu.

Mdina je srednjovekovno srce Malte. Ako vam se učini da vas ime asocira na naziv "Medina" na arapskom, savršeno ste u pravu. Nekada je ovaj grad bio dom nekoliko hiljada ljudi, a i danas bi mogao da primi toliko, samo kada bi građani Malte bili zainteresovani da žive daleko od mora. Nekada je život daleko od mora značio "daleko od pirata, krađe, silovanja i smrti", taman dovoljno da se organizujete za samoodbranu ili beg. Zato je i građena tako daleko i duboko u ostrvu. Ali danas, kad plaža i luka znače novac, Mdina je ostala uglavnom napuštena. Ima svega 350 ljudi, ali je turisti obožavaju. Kao i mladenci:

**yellow
store®**

Specijalizovana Nikon prodavnica. Svi proizvodi vodećeg svetskog proizvođača foto-opreme od sada na jednom mestu. Posetite nas u TC Delta City (Jurijs Gagarina 16), prizemlje, lokal br. 116.

tel: +381 11 3129 615, info@yellowstore.rs
www.yellowstore.rs

Mogućnost plaćanja čekovima do 12 rata.

COOLPIX L810 PLAVE BOJE

+ POKLON
Nikon torba

Rezolucija: 16,1 MegaPiksel;
Objektiv: 26x optički zum (22,5-585 mm);
Displej: TFT LCD dijagonale 3 inča (7,5 cm);
Film: 720p HD video zapis.

~~22.999,-~~ **20.999,-**

COOLPIX P310

SUPER
CENA

Rezolucija: 16,1 MegaPiksel, BSI-CMOS senzor;
Objektiv: 4,2x optički zum (24-100 mm);
Displej: TFT LCD dijagonale 3 inča (7,5 cm);
Film: 1.080p full HD video zapis.

26.999,-

Nikon 1 v1 + OBJEKTIV 10-30 mm VR

Rezolucija: 10,1 Megapiksel, CMOS senzor, CX format;
Displej: TFT LCD dijagonale 3 inča (7,5 cm);
ISO osetljivost: Auto i Manuelno (100-6.400);
Film: 1.080p full HD video zapis.

48.999,-

D3000 + OBJEKTIV 18-55mm VR + GOLA TORBA + SD 4GB

SUPER
PONUDA

Rezolucija: 10,2 MegaPiksela, CCD senzor, DX formata;
Displej: TFT LCD dijagonale 3 inča (7,5 cm);
ISO osetljivost: Auto i Manuelno (ISO 100-3.200).

36.999,-

Azurni Prozor, mesto magije, gde su i producenti „The Game of Thrones“ snimili jednu epizodu serije!

Strme litice iznad Plave Lagune na Kominu savršene su za sunčanje i skakanje u vodu ali je „silazak“ na kupanje malko teži posao!

ovde se dolazi na planska venčanja, romantična i nezaboravna.

Nekada je grad pripadao Feničanima, ovde je stanovao sveti Pavle posle svog legendarnog brodoloma na ostrvu (posvećene su mu širom Malte mnoge crkve), a i glavna **Katedrala preobraćenja svetog Pavla**, divna u sumrak. Rečeno nam je da je Mdina najlepša u sumrak. Tada se kupa u polusenjkama i tišina je možda i jača nego u vreme podnevnog sunca. Tada shvatamo, lutajući napuštenim uličicama i sokacima bez zvuka, zašto je nadimak magične Mdi-ne „Tihi grad“ (Silent City). Pokoja mačka se tiho prošunja na svojim šapicama. Grad

Generalova stena u Dvejri na ostrvu Gozo, sjajan pogled na klifove izdubljene vetrom i vodom. Gozo, na malteškom Ghawdex (Ghaudeš), zeleniji je i ruralniji, mirniji od Malte. Nadimak mu je Kalipsino ostrvo, jer je ovde, po priči, Odisej sreo nimfu Kalipso

Citadela u Viktoriji, prestonici Goza, sa Katedralom Uspenja Presvete Bogorodice

Pogled na Popajevo Selo u Melih. Poznato i kao Svithelj, izgrađeno je za film o Popaju iz 1980. u kome glumi Robi Vilijams

Katedrala Gospe od Melihe

je bio divan pod plavim nebom kada smo mu se približavali i bili smo uzbuđeni kao deca što dolazimo u njega. Sada, u sumrak, sedeli smo na zidinama u jednom od restorana i videli skoro celo ostrvo. Trenutak je bio čaroban. Iz lavirinta ulica izašli smo u noć, ispunjeni lepotom. Tihom lepotom.

Komino i Gozo

Komino (engleski i italijanski: Comino, malteški: Kummina) danas ima četiri stanovnika, a nekada je bio i privatno vlasništvo, i naseljen, i potpuno napušten, i baza gusara. Danas služi uglavnom u turističke svrhe: kupanje i obilazak litica, kao i **Kule svete Marije** (It-Torri ta' Santa Marija). Najlepše boje i najlepše nijanse plave možda ćete naći baš ovde: naime, trajekt za Komino sa Malte "istovariće" vas kod **Plave lagune** (engleski: Blue Lagoon, malteški: Bejn il-Kmiemen), gde se litice survavaju u more, a voda je tirkizna i prelepa. Ovo je savršeno mesto za kupanje, iako su cene velike, a gužva nezanemarljiva. Možete otplivati na obližnji Kominoto, ili platiti čamac da izbegnete gužvu Komina. Posle svega, hajking po klifovima.

Sledeći brod vozi do **Goza**, u luku Mdžar (Mgarr), iz koje se autobusom stiže do **Viktorije** (Victoria), prestonice Goza. Nekako je Viktorija svetovnija od La Valette, koja kao da je pomalo nalik na kulise istorije. Nekada se zvao Rabat (malteška reč za predgrađe), ali je biskup iz La Valette, po imenu Pače, predložio Britancima da se 1897. Rabat sa Goza po kraljici nazove Viktorija. **Tvrđava** (Citadella) je sjajna, kafei šarmantni. Deke sede ispred na klupicama i ljubazno nas upućuju tamo ili ovamo. Spokoj. Ovo nije kraj Goza: zalazak sunca je najlepše dočekati na zapadnom delu ostrva, u mestu **Dvejra** (Dwejra), na čudesnom mestu zvanom **Plavi prozor** (engleski: Azure Window, malteški: Tieqa Żerqa). Ove kamene litice, nalik na klifove u Britaniji, Irskoj ili Portugalu, zaista oduzimaju dah. Sunce će vam zaći u oči dok gledate **Generalovu stenu** (engleski: Fungus Rock, malteški: Il-Ġebbla tal-General). I filmadžije su prepoznale vizuelni potencijal ovog mesta, pa ćete ga prepoznati u "Igri prestola", "Odiseju" ili "Grofu Monte Kristo", da nabrojimo samo neke serije i filmove.

Malta dolazi kao veliko iznenađenje. U trenutku kada mi se učinilo da sam baš video sve i svašta na svojim putovanjima i da me ništa više ne može uzбудiti i iznenaditi kao nekakvo dete, pojavi se Malta i sruši mi koncept! Uznemiri me, uzbuđi, i uvrstim je na listu najlepših mesta za posetu koje svakome preporučujem. Niste više ni u Evropi, niste došli ni u Severnu Afriku. Među bliskoistočnim ljudima ste, potomcima Feničana, koji govore udaljeni arapski dijalekt, ali su hrišćani. Ovde vera, crkva i lepota imaju natprirodnu veličinu. Kao i ljubaznost ljudi. Ovo su mesta koja se (jednom) posete, a posle zauvek sanjaju. ■

► geografski položaj

Malta se nalazi u središnjem delu Mediterana, blizu obala Tunisa i Sicilije.

► populacija

Malta ima 452.515 stanovnika po procenama iz 2011. godine. Recimo da prestonica La Valeta ima populaciju od svega 6.966 stanovnika.

► kako stići do...

Do Malte se, budući da je ostrvska zemlja u pitanju, stiže avionom, iako postoje brodske linije koje saobraćaju do nje. Iz Beograda tokom cele godine, preko Frankfurta, leti Lufthansa. Avion poleće u 6.15, u Frankfurt stiže u 8.15, da bi putovanje za Valetu nastavio u 9.20. Na aerodrom Luka sleće u 11.50h. Lufthansa na ovoj liniji saobraća svakodnevno, a karta je 98 eura, plus oko 253 eura za takse. Tokom letnje sezone, tačnije od 22. juna do 21. septembra, Jat Airways leti direktno iz Beograda do Valeta. Jat leti subotom u 20.40, da bi na odredištu bio u 22.40h. Za kartu treba izdvojiti 155 eura, plus oko 125 eura za takse.

► dokumenta

Potreban je novi, biometrijski crveni pasoš Srbije ili bilo koje države bivše SFRJ. Za plavi pasoš SRJ vam treba viza.

► klima

Klima je suptropska sa mediteranskim obeležjima. Zime mogu biti kišovite, iako nisu hladne.

Prosečna zimska temperatura je 15 stepeni Celzijusa, a letnja 30 stepeni. Leta su vruća i odlikuje ih velika vlažnost vazduha. La Valeta ima najblaže zime od svih evropskih prestonica, kao i najtoplije noći. Leti skoro da ne pada kiša, a sezona kupanja traje od marta do novembra.

► vremenska razlika

Isto kao i u Srbiji, i leti i zimi.

► jezik

Maltežani govore **malteškim jezikom**, koji je zapravo dijalekt arapskog koji je pretrpeo mnogo uticaja italijanskog, naročito sicilijanskog, i drugih jezika. Svi govore engleski, jer je to drugi zvanični jezik, jezik bivših kolonijalista. Ogroman broj stanovnika govori tečno italijanski. Čak se i neki televizijski kanali emituju na ovom jeziku.

► medicinske norme

Nema neophodnih vakcinacija, niti posebnog opreza. Voda se pije iz česme.

► novac

Zvanična valuta je **euro**.

► struja

230 V i 50Hz, kao i u našoj zemlji. Koristi se britanski standard za utičnice, tako da je potreban adapter. Britanski standard je trokontaktni.

► smeštaj

U La Valeti hosteli koštaju od 15

eura za noć i odlični su. Najpopularnija mesta za noćenje su Slima i Sent Džulijans, a sve zavisi koliko želite atmosfere i koliko želite da ste blizu mora i slično. Možete noćiti i u Mdini ako volite misteriju! Dobre preporuke su uvek **www.booking.com**, **www.hostelworld.com** i **www.hostels.com**.

► informacije

Visit Malta (www.visitmalta.com) je odličan sajt za informacije o zemlji. Glavna kancelarija je na adresi Auberge D'Italie, Merchants Street, Valletta VLT 1170, Malta. Telefon: 356 22915444/5, Faks: 356 22915394, E-mail: info@visitmalta.com, Web-sajt: **www.mta.com.mt**. U hostelima i hotelima možete dobiti odlične mape.

► telefoniranje i internet

Ako zovete Srbiju sa Malte, okrenute 00-381, a zatim pozivni broj grada bez 0, to jest za Beograd 11. **Ako iz Srbije zovete Maltu**, okrenite 00-356, a zatim kod grada bez nule. Govornice su česte i koriste čip kartice, kreditne kartice ili metalni novac. Pozivanje

mobilmim telefonom iz rominga koštaće više od 200 dinara po minutu, u zavisnosti od operatera, te preporučujem ulične govornice. Primanje poziva je oko četiri puta jeftinije. Govornice su tipične britanske, crvene.

► kako se kretati

Gradskim prevozom (Arriva, www.arriva.com.mt). Na ostrvu Malta dnevna karta košta 2,60 eura, i važi za celo ostrvo i sve linije do 23.00h. Na ostrvu Gozo, cena je ista. Ako ste na ostrvu sedam dana, kupite nedeljnu kartu koja košta 12 eura. Karte za Maltu ne važe na Gozu i obrnuto. Od Malte do Goza putuje se čestim i velikim **trajektima** od Ćirkeve (Ćirkewwa na Malti) do Mdžara (na Gozu), a postoje i linije od Sa Mezona (Sa Maison) do Mdžara (Gozo Channel Company Limited, www.gozochannel.com). Karta je uvek povratna i košta 4,65 eura od Ćirkeve do Mdžara, tako da je nama "propao povratak", budući da smo išli i na Komino. Iz Ćirkeve se putuje i na Komino, preko agencija koje daju opcije puta privatnim brodićima.

